

JSSN 0136—7064

Агитатордук БЛОКНОДЫ

1986

АВГУСТ

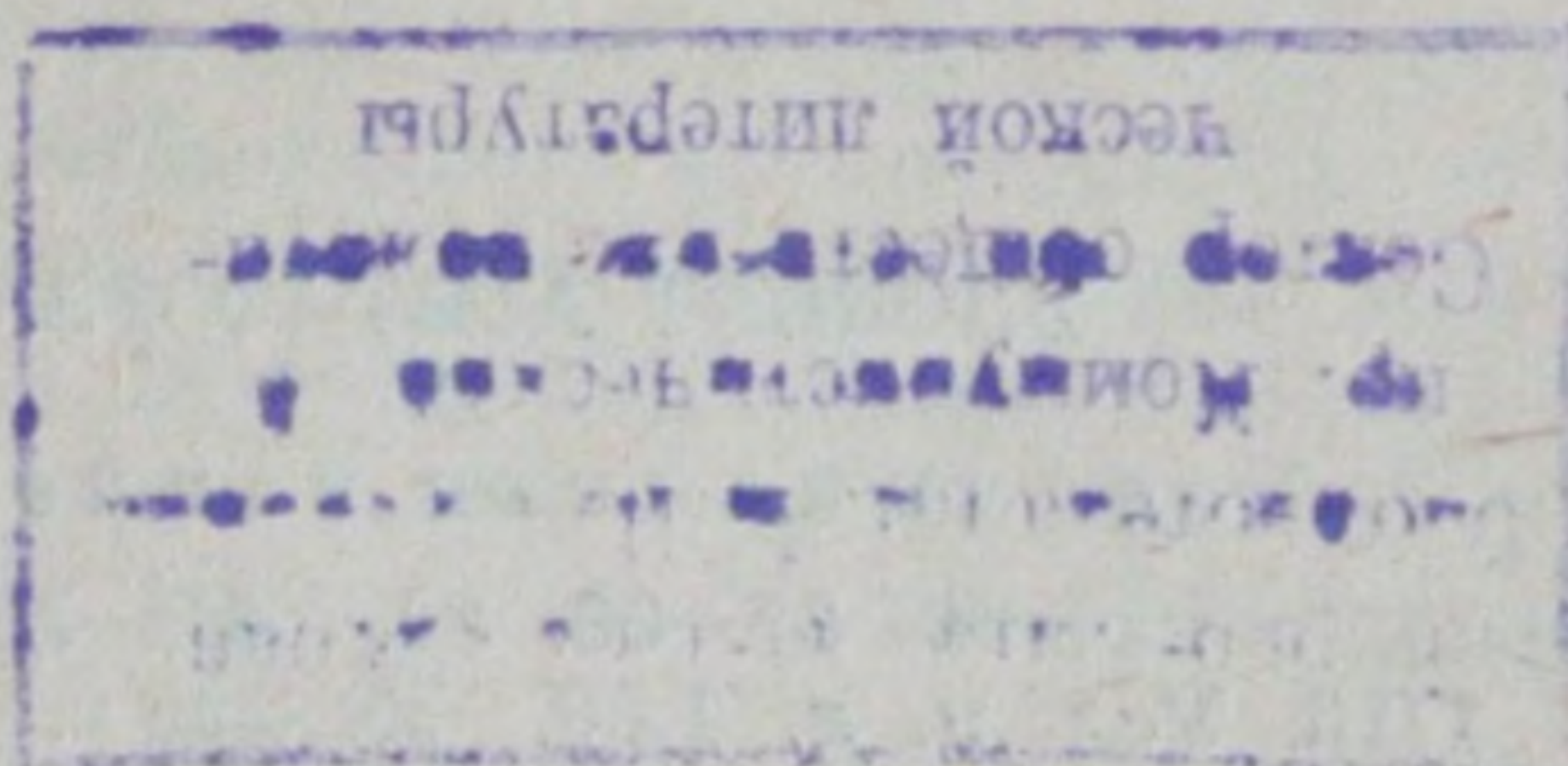
8 №

БАСТЫРА ОРООНДОРДЫН ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, БИРИККИЛЕГЕР!

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын
пропаганда ла агитация бөлүги

1986 j
август
8 №

АЛТАЙДЫН БИЧИКТЕР ЧЫГАРАР ИЗДАТЕЛЬСТВОЗЫНЫН
ТУУЛУ АЛТАЙДАГЫ БӨЛҮГИ

БАЖАЛЫКТАР

Областынын промышленнозды баштапкы жарымжылдыкта	3
Агропромдогы керектер	5
Уредунин кемин бийиктедери учун	8
Культура онжип жаранарында кижинин учуры	14
Тын озумнин жолыла	17
Лекционный пропаганданын ветераны	23
Телекейдеги айалганын сурактары	26

СОДЕРЖАНИЕ

Промышленность области за первое полугодие	3
Дела в агропроме	5
Наше идейное оружие	8
Человеческий фактор и развитие культуры	14
Курс — на интенсификацию	17
Ветеран лекционной пропаганды	23
Вопросы международного положения	26

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано в печать 27. 08. 86. АН № 13205. Формат 60×84 1/16. Усл. п. л. 1,86. Уч.-изд. л. 1,7. Тираж 500. Заказ 2969. Цена 4 коп.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издательства, 659700. г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36. Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

ОБЛАСТЫН ПРОМЫШЛЕННОЗЫ БАШТАПКЫ ЖАРЫМЖЫЛДЫКТА

Туулу Алтайдын промпредприятиелеринин көп нургунында партийный организациялар быжылгы жылга алган социалистический молжуларды будүрери жанынан эрчимдү иш өткүрүп турулар. Качан ишкүчиле жаткандардын ортодо төзөмөл лө жартамал ишти чике төзөгөндө, кандый жакшы жедимдерге жедип алар аргалузын областын промышленно-зында озочыл предприятиелер жедип алган жедимдер керелейт.

Горно-Алтайск городто «Электробытприбор» заводтын, өдүк көктөөр фабриканын, темирбетон эдимдердин заводу-нын, Маймада мотор ремонттор заводтын, Шебалин район-до Чаргыдагы сырзаводтын, Чамалдагы мехагашхозтын, Жакташтагы рудоуправлениенин коллективтери КПСС-тин XXVII съездинин жөптөрүн жүрүмдө будүрүп, баштапкы жарымжылдыктын планын бастыра көргүзүлөр аайынча ажыра будүрдилер.

Жарымжылдык программаны Майма, Турачак, Чой, Кан-Оозы, Ондой ло Улаган райондордын промышленнозы будүрген. Бастыра областын промышленнозы жарымжылдыкка пландалганына үзеери 1,3 миллион салковойдын продукция-зын эдип чыгарды. Бу жедимдерге иштин арбынын бийиктет-кени ажыра жедип алган. Иштин арбыны өзүп келген тебүзи, былтыргы жылдагызына көрө, 5,2 процентке бийик болды. Албаты-калык тузаланар товарларды эдип чыгарары жаны-нан жакылталар ажыра бүткен. Баштапкы жарымжылдыкка алылган социалистический молжуларды көп нургуны про-мышленный предприятиелердин коллективтери будүрдилер.

Же областын промышленнозы баштапкы жарымжылдык-та бойында бастыра аргаларды иштин ле продукциянын чыгдыйын жарандырага жеткил тузаланбады. Онын да учун продукцияны эдип чыгарарына чыгымдарды астадар жакыл-та бүтпеди.

Кезик предприятиелер азыйдагы жанжыкканы аайынча бешжылдыктын баштапкы жылынын пландарын ла молжула-рын будүреринде көп иштерди жылдын экинчи жарымына арттырдылар. Байголдогы агашкомбинат, Горно-Алтайский

агашпромхоз, гардинный тюль эдер фабрика баштапкы жарымжылдыкта жаан једикпестерлү иштеген.

Промышленный предприятиелердин алдында турган жаан учурлу задачалардын бирүзи — иштин арбынын бийиктедери. Оны бу бешжылдыктын кажы ла жылында 3,8 проценттен бийиктедип турары темдектелген. Бу задачаны Горно-Алтайск городтын ла областьтын предприятиелеринин көп нургуны бүдүрип турулар. Темдектезе, жыл башталардан ла ала иштин арбынын бийиктедип тургандардын тоозында өдүк көктөөр фабрика, абра-чанап эдер ле Маймада мотор ремонттор заводтор, эткомбинат, «Веселый» рудник ле өскөлөри де.

Је оныла коштой областьта предприятиелердин 24 проценти иштин арбынын бийиктедер јакылтаны бүдүрбегени чочыдулу. Бу предприятиелер ненин учун иштин арбынын бийиктедер јакылтаны бүдүрбеген дезе, олардо јаңы техниканы ла технологияны иште тuzаланар план бүтпеген. Онызы јокко эмди иштин арбынын бийиктедерге күч.

«Электробытприбор» заводто, темдектезе, технологияны жарандыратан, механизацияны тыгыдатан, јаңы техника кондыратан, ишти төзөөрин ле башкарарын жарандыратан план тургузала, оны бүдүрип турганынын шылтуунда предприятие јакшы једимдерге једип алган. Продукция эди чыгарары, былтыргы жылдагызына көрө, 16 процентке көптөди.

Партиянын XXVII съезди производствоны астамду ла једимдү эди алары јанынан тургускан жаан учурлу задачалардын бирүзи — ишти коллективтин подрядыла төзөөрин көчөри. Бүгүңги күнде бригаданын подрядыла иштегени жаан тuzалу болгоны, анайда иштезе иштин арбыны бийиктеери, улусты өмөлөжөрине јилбиркедери, производството, иштеген улуска да астамдузы керегинде кемди де сүмелери керек јок. Агитация ол јанынан јеткил.

Туулу Алтайдын промышленнозында бүгүңги күнде бар ишмекчилердин 80 проценти бригаданын подрядыла иштеп туру. Бу тооны ајаруга алза, јаңы эп-сүмеле иштеерине көчөринде керектер јакшы болгодый. Је бисте бригаданын подрядыла иштеп турган коллективтердин бирүзи де бүткүл хозрасчетко көчпөгөн. Бригадалардын 21 проценти хозрасчеттын јүк ле каа-јаа ээжилерин бүдүрип јат.

Јылдын баштапкы жарымында ишти шиндеп көргөндө, областьтын бастыра предприятиелери жылдык пландарды ла социалистический молјуларды јенүлү бүдүрери билди-

рет. Эмди иштин эрчими там тыгыыр, мөрөй там элбеер учурлу.

АГРОПРОМДОГЫ КЕРЕКТЕР

Областын колхозторы ла совхозторы баштапкы жарым-жылдыкта жакшы иштендилер. Государствого сүт ле эт табыштырар план бүтти. Общественный мал кыштан жакшы чыккан. Жаскы кыра ижи бийик кеминде өткөн. Койлорды кайчылап, государствого жакшы чындыйлу түк табыштырары жанынан эрчимдү иш болгон. Эмди мал жайгы турлуларда тойынат. Колхозчылар ла совхозтордын ишчилери общественный малга азырал белетеп, кажаандарды кышка белетеп турулар.

Бу жуукта КПСС-тин обкомы ла облисполком, облсовпрофтын президиумы ла ВЛКСМ-нин обкомы 1985-1986 жылдардын кышкы ойинде малдан алган продукталарды государствого табыштырар пландарды жөнүлү бүдүрери ле малды жакшы кыштадып чыгарары учун областы элбеген социалистический мөрөйдин итогторын көрди.

Райондор ортодо мөрөйдө баштапкы жерди Шебалин район алган (КПСС-тин райкомынын качызы нөк. Голов П. Е., райисполкомнын председатели нөк. Охрин И. А., профсоюзтын райкомынын председатели нөк. Часовских А. А., ВЛКСМ-нин райкомынын качызы нөк. Зубакин А. Ф.). Район мал кыштаган ойдин туркунына эт табыштырар планды — 119, сүтти — 109 процентке бүдүрди. Жаңы чыккан жаш малды эн көп корулап алды. Мал өскүрөөчилерди жеткилдеерин жакшы тзөгөн.

Колхозтордын ла совхозтордын ортодо: Ондой райондо XXIV партсъездтин адыла адалган колхозтын коллективи (правлениянын председатели нөк. Чекурашев Г. Б., парткомнын качызы нөк. Киндикова Р. И., профкомнын председатели нөк. Мекечинов В. А., ВЛКСМ-нин комитединин качызы нөк. Багырова А. Е.). Колхоз кыш чыгара государствого эт табыштырар планды — 114, сүтти — 115 процентке бүдүрген, эн көп кураан, уулак ла бозу алып корулаган, колхозчыларды медицинский, культурно-бытовой жанынан жакшы жеткилдеген.

Шебалин райондо «Шебалиндеги» совхозтын коллективи (директоры нөк. Завражнев В. И., парторганизациязынын

качызы нөк. Коротеев Н. М., профкомнын председатели нөк. Бабачакова В. М., ВЛКСМ-нин комитединин качызы нөк. Мерзлякова Е. В.). Хозяйство мал кыштаган өйдө государственного эт табыштырар планы — 114, сүтти — 115 процентке бүдүрди, эн көп жаш мал алып корулады, малчыларды садула, медицинский, культурно-бытовой жеткилдеерин жакшы тюзөгөн.

Шебалин районго, XXIV партсъездтин адыла адалган колхозко, «Шебалиндеги» совхозко КПСС-тин обкомынын, облисполкомнын, облсовпрофтын ла ВЛКСМ-нин обкомынын улалып жүрер Кызыл маанызы берилген.

XXIV партсъездтин адыла адалган колхозко ло «Шебалиндеги» совхозтын кажызына ла культ ла спортивентарь садып аларына облсовпрофтын акчазынан 500 салковойдон сый берилди.

Мал өскүрөөчи фермалардын ортодо малды жакшы кыштадып чыгарары учун элбеген социалистический мөрөйдө жеңү алгандар:

— Майма райондо «Чуйское» ОПХ-да Кировский отделение коллективи мал кыштаткан өйдө сүт табыштырар планы — 111, этти — 114 процентке бүдүрген, продукциянын чынгыйы бийик болгон ло малды кичееп корулаган.

— Ондой райондо «Кенгидеги» совхозтын Туйактудагы фермазынын коллективи кичееген малын кыш чыгара 99,5 процентке корулаган;

— Көксуу-Оозы райондо ССР Союзтын 60-чы жылдыгынын адыла адалган совхозтын Ыстүги-Оймондогы фермазынын коллективи мал кыштаган өйдө государственного сүт табыштырар планы 131 процентке бүдүрген, сүттин чынгыйы жакшы болгон;

— Ондой райондо XXIV партсъездтин адыла адалган колхозтын Боочыдагы фермазынын коллективи кажы ла 100 эне койдон 88 курааннан алып торныктырган;

— Чой райондо «Паспаулдагы» совхозтын Паспаулдагы коллективтин подрядыла иштеп турган фермазынын ишчилери государственного сүт табыштырар планы 116 процентке бүдүрген, бастыра сүттин 89 процентин баштапкы сортло аткарган;

— Кош-Агаш райондо Калининнин адыла адалган колхозтын үчинчи фермазынын коллективи кажы ла 100 эне койдон план аайынча 75 кураан алар ордына 87 курааннан алган, кажы ла койдон 2,1 килограммнын ордына 2,6 килограммнан кайчылаган;

— Турачак райондо «Дмитриевкадагы» совхозтын Озеро-Курееводоги фермазынын коллективи государство сүт табыштырар планды 122 процентке бүдүргөн.

Бу фермалардын коллективтерин КПСС-тин обкомынын, облисполкомнын, облсовпрофтын, ВЛКСМ-нин обкомынын мактулу дипломыла кайралдаган, райондордо агропромышленный биригүлердин акчазынан 500 салковойдон сый берилген.

Мөрөйдиг озочылдарынын тоозында анайда ок он жети бригаданын коллективтери, бирме малчы адалган.

ҮРӨДҮНИНГ КЕМИН БИЙИКТЕДЕРИ УЧУН

КПСС-тин XXVII съездининг, партиянын Төс Комитедининг апрель айдагы (1985 ж.) Пленумынын жөптөрүн, КПСС-тин крайкомынын бюросынын 1985-86 үредүлү жылда партиянын үредүни ле ишкүчиле жаткандардын экономический үредүзин төзөөри керегинде 1985 ж. 15 августтагы жөбин жүрүмде бүдүрип, партиянын обкомы партиянын комитеттердин ажарузын школдордо үренип турган улус марксизм-ленинизмдин үредүзининг баштаачы ээжилерин, КПСС-тин тургускан жаан учурлу теоретический ле политический сурактарды теренжиде билип аларына ууландырды.

Съездтин материалдарында айдылган идейно-политический түп шүүлтөлөрдү үренип, билип алары, съездтин жөптөрүн бүдүрерине, орооннын социально-экономический өзүмин түргендедерине совет албатынын бастыра ийде-күчин ле творческий арга-чыдалын ууландырамы — кажы ла партиянын организациянын, кажы ла коммунисттин алдында турган баштапкы учурлу задача болуп жат. Бу задачаны бүдүрерине партиянын, комсомольский ле экономический үредүнин бастыра системазы ууланган.

Бистин областьта марксистско-ленинский үредүнинг системазында 40 мунга шыдар кижы үренет. Өткөн үредүлү жылда ишкүчиле жаткандардын экономический үредүзине ажару тыгыды. Мында үренген улустын тоозы, онын алдындагы жылдагызынан 13 процентке, школдордын тоозы 14 процентке көптөгөн. Туулу Алтайда материальный производство турушкан улустын 32 проценти экономический үредүнинг системазында бойынын билгирлерин бийиктеди жадылар. 1985 жылда 2,5 мунг кижы бойынын квалификациязын бийиктеткен, экзамендер табыштырганда профессия аайынча билериле коштой экономиканы билери ажаруга алылып жат.

Калганчы жылдарда партиянын обкомы пропагандистерди белетеерине жаан ажару этти. Пропагандисттин ижин 2 мунга шыдар эн талдама коммунисттер бүдүрип туру. Олордын 80 проценти бийик үредүлү, 700 кижы хозяйство-лордын башкараачы ишчилери.

Өткөн үредүлү жылда пропагандисттердин 82 проценти акту бойларынын творческий пландары аайынча иштеген. Олор үрөнөөчилерге чеберлеп кымакайланарынын лицевой счетторын тургузарына, продукциянын чыгдыйын жарандырына, социалистический молжулар аларына, жартамал-политический ишке тазыгарына болуштылар.

350 пропагандист политүредүнин туразында семинар өттилер. Марксизм-ленинизмнин университетинин заочный бөлүгинде жылдын ла 100-тен ажыра пропагандист үренип жат. Анда лекциялар укканыла коштой кажы ла тема аайынча үредүни канайда өткүрөтенин шүүжип, ченемел алыжып, практический жакылталар бүдүрерине, семинар өткүрерине темигип жадылар.

Партиянын райкомдорында жаантайын иштеп турган семинарларда район хозяйственно-политический иштерди канайда бүдүрип турган тоолорды ла өскө дө материалдарды тузаланарына, экономический иштин көргүзүлөрин шиндөөрине темигер иш өдөт.

Үредүлү жылдын туркунына бастыра райондордо политический ле экономический үредүде үрөнгөн улустын общественно-политический практикасын тыгыдары, үредүни эрчимдү ле жаан једимдү өткүрери јанынан научно-практический ле методический конференциялар өткөн.

Майма, Кан-Оозы, Ондой, Шебалин райондордын ла Горно-Алтайск городто көп нургуны партийный организацияларда чоком экономиканын школдорында хозяйственный иштер өдүп турганын шиндөөрге, производство үзеери аргалар табып тузаланарга, ишти јангы эп-аргаларла төзөп башкарага рефераттар белетеери јакшы төзөлгөн.

Областын көп парторганизацияларында экономический үредүни төзөгөнинде јакшы ченемел бар. Ишкүчиле јаткандардын экономический үредүзи ченелтелү Горно-Алтайский агашпромхозто, «Веселый» рудникте, ченелтелү Алтайский хозяйстводо, «Чуйское» ОПХ-да, Ондой райондо XXIV партсъездтин адыла адалган колхозто, «Јабагандагы» совхозто, бөс согор фабрикада ла өскө дө предприятиелерде ле хозяйстволордо јакшы төзөлгөн. Бу коллективтерде ишчилердин 63 проценти общественный иште туружып жадылар. Коммунистический иштин школдорынын үрөнөөчилеринин ортодо 2 мунга шыдар рационализаторлор ло изобретательдер бар, 80 проценти быјылгы жылдын социалистический молжуларын бүдүреринде озочылдар.

Өткөн үредүлү жылда областын партийный организаци-

ялары ишкүчиле јаткандардын ортодо идейно-таскамал ишти јарандырып ийдилер. Јиит коммунисттин, идеологический ле партийно-хозяйственный активтин школдорынын ижи јаранды.

Темдектезе, партиянын Кан-Оозындагы, Маймадагы, Ондойдогы, Шебалиндеги райкомдоры партийно-хозяйственный активтин школынын кандый бир чоком тема аайынча үредүзин, анчада ла мал өскүреринде ле јер ижинде хозрасчетты, коллективтин подрядын ла јангы технологияны тuzаланары јанынан, озочыл иштү хозяйстволордо өткүргени јаан тuzалу өдүп туру. Бу школдордо семинарлар өдөрдө рефераттар белетеери ле өскө дө эп-сүме тuzаланылат. Пропагандисттер марксизм-ленинизмнин классиктеринин произведениелериле иштеерине јаан ајару эдип јадылар.

Ишкүчиле јаткандардын коллективтеринин көп нургунында КПСС-тин XXVII съездинин материалдарын үренери чоком төзөлгөн, үзеери 52 политический школ төзөлдү.

Идеологический иштин бу јаан учурлу участогын партийный комитеттер башкарып турганы кезем јаранды. КПСС-тин обкомы, горкомы, райкомдоры политический ле экономический үредү учун, хозрасчетты, коллективтин подрядыла иштеерин таркадары учун, чеберлеери ле кымакайлаары учун, областьтын, городтын, райондордын ведомстволорына ла управлениелерине, хозяйственный башкараачыларга некелтени тыгыттылар.

Политический ле экономический үредү аайынча КПСС-тин горкомынын ла райкомдорынын бюрозынын јуундарында — 25, КПСС-тин обкомынын пропаганда ла агитация аайынча бөлүгинде — 3, ВЛКСМ-нин обкомынын бюрозында — 5, агропромышленный комитетте 10 суракты шүүшкен. Үредүнин чындыйын ла өдүмдү болоры керегинде сурактарды улай ла партиянын горкомынын бөлүктеринде, методический советтерде, ишкүчиле јаткандардын экономический үредү аайынча советтеринде шүүжип јат.

Партийный јуундарда, парткомдордо 292 пропагандист школдордын ижин једимдү эдери јанынан доклад эттилер, 628 коммунист бойынын идейно-политический кемин бийиктедип тургандары керегинде отчет эттилер.

Өткөн үредүлү јылда областьта марксистско-ленинский үредүнин кемин теренжиде шүүп көрөрдө, политический ле экономический үредү өскө төзөмөл иштерле кожо коммунисттерди ле бастыра ишкүчиле јаткандарды коммунистический күүн-тапту эдип тазыктыгарына, улустын экономический түп-

шүүлтезин тыгыдарына јаан камаанын јетирип турганы јар-
талды.

Политический ле экономический үредүнинг школдорынын
пропагандисттери ле өлордо үренип турган улус озочыл бри-
гадаларды, фермаларды, цехтерди башкаргылайт, социалис-
тический мөрөйдө баштаачы јерде барып, бийик арбынду ла
јаан чындыйлу иштеер јангы эп-сүме табып тузалангылайт.
Өткөн јылда политический ле экономический үредүнинг сис-
темазында үренип турган улус 13,5 мунг социалистический
молјулар, кымакайланатан 1570 счеттор тургускан, ишкүчи-
ле јаткандардын коллективтеринин хозяйственный ижин
шиндейтен, материалдар, сырье, одыру-энергетический арга-
чыдалды чеберлеп кымакайлайтан 4,2 мунг практический јак-
ылталар бүдүрген. 1250 реферат белетеген, үренип турган
5 мунг кижии бойынын ижинин арбынын бийиктеттилер.

Үренип турган улус практический јакылталар бүдүрерде,
рефераттар белетеерде 3,5 мунг јангы шүүлтелер эдилди.
Олордон 1303 шүүлтени иште тузаланганы 1892 мунг салко-
вой экономический астам берген.

Коллективтин подрядыла иштеер эп-сүмени таркадары
јанынан Кан-Оозы, Шебалин, Майма, Ондой райондордын
хозяйстволорынын башкараачылары ла пропагандисттери
тын кичеенип иштеп турулар. Бу райондордо ишти тözöörи
ле иш учун тölöörи јанынан јангы эп-сүме таркадатан хозяй-
стволор бар. Производствоны тözöp башкараар экономичес-
кий эп-сүмени үренип билип алатан научно-практический
конференциялар ла семинарлар улай ла öдүп јат.

Областьтын пропагандисттери производодо озочыл чене-
мелди таркадарына јаан ајару эдип турулар. Јангыс ла 1985
јылдын туркунына 92 изобретениени иште тузаланган. Кан-
Оозы райондо «Ленинский наказ» колхозто калганчы бир
канча јылдардын туркунына социалистический мөрөйдин
озочылы болгон А. Н. Келюевтин билезинен турган койчы-
лардын бригадазынын ижинин ченемелин шиндеп көрölө,
таркаткан. Бригада-биле кажы ла 100 эне койдон јылына
орто тооло 110 курааннан алып торныктырып јат. Кош-Агаш
райондо «Кызыл Чолмон» колхозтын эчки öскүреечизи
Чурекенов Бортоктын, «Кызыл Мааны» колхозто баш койчы
Саблаков Исаак Демидовичтин ижинин озочыл ченемелин
таркатканы јаан тузалу болды.

Кан-Оозы райондо «Јабагандагы» совхозто чокым эконо-
миканын школы (пропагандизи — совхозтын директоры нök.
Ялбаков В. И.) јаан једимдү ле чике ууламјылу иштеп туру.

Койчылардын турлуларында төзөлгөн коммунистический иштин школдорында үредүнинг шылтуунда хозайстводо ишти төзөөринде ле иш учун төлөөринде жаңы эп-сүме эрчимдү тузаланылат. Бригаданын подрядыла иштеерине мал өскүреринде — 88, јер ижинде 3 бригада көчүрилген, олар јурт-хозайствениый продукциянын, общественный малга азыралдын көп нургунын белетегилейт.

КПСС-тин обкомында политический үредүнинг туразы политический ле экономический үредүнинг системазын башкараын жаңырта төзөди. Қалганчы эки јылда ченемел өткүрер Горно-Алтайский ағашпромхозтын, «Јабагандагы» совхозтын, «Веселый» рудниктин партийный организациялары политический ле экономический үредүни төзөп лө башкарып турганын шиндеп көргөн. Кезик райондордо коммунисттердин үредүзи, ишкүчиле јаткандардын экономический үредүзи јурт хозайстводо ишти тыгыдарына кандый јөмөлтө эдип турганын ағылап көргөн.

Политический үредүнинг партиянын обкомында туразынын ла райондордо кабинеттердин ишчилери парторганизацияларда болгондо пропагандисттерге үредү өткүрерине болужып, олардын ижинде бар солун ченемелди јууп јадылар.

Пропагандисттерле иштеери јаранды. Пропагандисттерге көп нургуны хозайстволордын башкараачылары, јурт хозайствонын специалисттери, үредүчилер көстөлөт. Семинарларда оларго методический болуш тыгыды. Улам сайын өдүп турган курстарда ла семинарларда теоретический лекциялар кычырылат, партиянын райкомынын качылары, бөлүктердин заведующийлери, райисполкомнын башкараачы ишчилери олардын алдына доклад эдип турулар.

Областьта политический ле экономический үредүнинг 54 төзөлгө школы, 31 кабинет бар. Олардын учуры — пропагандада озочыл ченемелди таркадатаны. Оларго пропагандисттерди јууйла, семинар өткүргени, кандый бир тема аайынча үредүни канайда өткүрерин көргүзип бергени анчада ла жаңы иштеп баштаган јиит пропагандисттерге тын тузалу. Мында ок пропагандисттер бой-бойынан ченемел алыжып јат.

Марксистско-ленинский үредүни төзөөри ле башкараын јанынан партийный организациялардын качыларыла, идеология аайынча олардын заместительдериле, пропагандисттерле иштеери, оларго болужары тыгыды.

Политический үредүнинг тураларынын ла кабинеттеринин ишчилери јербойына барала, пропагандисттерге бой-

лорынын творческий пландарын тургузарына, үредү өткүрер сценарий белетеерине, логический жакылтаар берерине болу- жуп жадылар. Политүредүнинг туразы белетейле ийген мето- дический шүүлтөлөр канча кире тузалузын шиндегилейт. Öткөн үредүлү жылда Шебалин, Ондой, Көксуу-Оозы, Кан- Оозы, Чой, Майма райондордын ла Горно-Алтайск городтын партийный организацияларында коммунисттердин полити- ческий үредүзи өдүп турганын шиндейле, пропагандисттерге чокым болуш эдилди.

Политический үредүнинг туразы бүгүн тын кичееп бүдү- рип турган иш — үредүнинг практический ууламжызын тыгыдатаны. Бис практический жакылтаар берери, социа- листический молжуларды бүдүрип турганы керегинде үрене- ечи улустын отчетторын угары, үредүни пландарды бүдүре- риле, иштин арбынын бийиктедериле, дисциплинаны тыны- дарыла колбоштыратаны жанынан озочыл пропагандисттер- дин ченемелин жууйла таркадып жадыс.

«Жабагандагы» совхозто хозрасчетло, бригаданын под- рядыла иштеп турганы керегинде плакат белетелген. Общес- твенно-политический практика аайынча ченелте өткүрер Алтайский хозяйствонун ижи шинделген.

Эн талдама пропагандисттердин ижи «Звезда Алтая» ла «Алтайдын Чолмоны» газеттердин страницаларында көргү- зилет. Öткөн үредүлү жылда «Пропагандист» деп 8 страница белетелген, оордо 35 пропагандисттин ижи көргүзилди. Областьтын радиозы ла райондордын радиогазеттери ажыра «Пропагандист — бешжылдыкка» деп радиоберилтөлөр улай ла болуп туру.

Политический үредүнинг туразы пропагандисттерге, өскө дө идеологический ишчилерге болушту 6 методический бюллетень белетейле чыгарган, оордо политический ле экономический үредүнинг жаан учурлу сурактары аайынча шүүлтөлөр берилген.

Эмди областьтын партийный организациязы политичес- кий ле экономический үредүнинг жагы жылына белетенип, жаан иш өткүрүп туру.

Я. Пустогачев,
КПСС-тин обкомында политический үредү-
нинг туразынын заведующийи

КУЛЬТУРА ӨНЖИП ЖАРАНАРЫНДА КИЖИНИНГ УЧУРЫ

Совет Союзтын Коммунистический партиясынын XXVII съезди орооннын социально-экономический өзүмин түргендеринде совет кижининг учурын бийиктедерине сүреен жаан аяру эткен. «Ичкери өзүмди көндүктиреечи тос ийде кижин болуп жат» деп, КПСС-тин Тос Комитединин Генеральный качызы нөкөр Горбачев М. С. съездеги куучынында айткан. Материальный ла духовный производствонун башка-башка бөлүктөрүндө: промышленностьто, журт хозяйстводо, наукада, үредүдө — бастыразында кижининг учуры айдары жок жаан бололо, мынан арыгы өзүмдө там ла бийиктеп барар.

Орооннын социально-экономический өзүми түргендегениле коштой кажы ла ишчи жаан једимдү ле бийик арбынду иштенерине керектү ончо аргаларла јеткилделет. Ол аргаларды ла јарамыкту айалганы тузаланып, кижини производствоны тыгыдарына, кирелтезин көптөдөрине, астамын элбедерине жаан јөмөлтө эдип, бу керектерде бойы туружат.

Совет улусты материальный ла духовный јеткилдееринин чындыйын јарандыратан задачаны бүдүрерде кажы ла кижини бойынын ижин тын кичеенип бүдүрөтени кыйалта јоктон керектү. Онын да учун орооннын социально-экономический өзүмин түргендедер иште кижиге жаан учур берилет.

Эмдиги өйдөги производство иштеп турган кижиге сүреен жаан некелте эдип туру. Келер он беш јылдын туркунына иштин арбынын 2,3 — 2,5 катап өскүрери јанынан партиянын XXVII съезди тургускан задача производствонун материально-технический базанын тыгытканыла коштой, производстводо турушкан улустын квалификациязын чик јок бийиктедерин, јангы технологияла иштеерге келишсе, бир иштен база өскөзине түрген көчө берер аргалу болорын керексип јат.

Оныла коштой производодо кижининг учуры бийиктегени совет улустаң ак сагыжыла кичеенип иштеерин, бастыра общественный јүрүмдө эрчимдү туружарын керексийт. Совет общественонун жаан учурлу задачазы — иштеп турган кажы ла јерде дисциплинаны тыгыдары, ишти чике төзөп башкарары, тургузылган программаны бүдүрери учун ончо улус кичеенерин јеткилдеери.

Шак бу задачаны ишкүчиле јаткандарга агитатор, информатор ло пропагандист јартаар учурлу. Эмди науканы ла техниканы ичкери өскүрерге кажы ла ишчинин јөмөлтөзин тыгыдары јанынан кичеенер керек. Партиянын XXVII съезди тургускан задачаны бүдүрери јанынан сен нени эдерге турун? — деп сурак туруп јат. КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы нөкөр Горбачев М. С. Тольятти городтын ишмекчилериле туштажарда айткан бу шүүлтенин терең учурын агитаторлор ла пропагандисттер улуска јартап айдып берер учурлу.

Партия совет кижии јаранып өзөтөн јарамыкту айалга јеткилдеери јанынан чылазыны јоктон иштеп туру. Ого партиянын бастыра социальный программазы ууланган. «Шак ла бу керектерге, ишкүчиле јаткандардын јүрүминин јилбилерин јеткилдеерине партиянын ла государствонин экономический ижинин једимдери ууланган, шак ла мында социализмнин эн бийик амадулары бүдүп јат. Шак ла мында социалистический стройдын кижиге килегени анчада ла элбеде ле јарт көрүнөт...» — деп, партиянын XXVII съездине КПСС-тин Төс Комитеди эткен Политический докладта айдылды.

Кижинин творческий арга-чыдалын өңжидип тыгыдарына јаан јөмөлтөни культура эдип јат. «Партиянын культурный политиказында төс задача — улустын јайалтазы ачылып јарталгадый телкем јолдор ачары, совет кижинин јүрүминн јилбилү, духовный байлык эдери» деп съездте айдылган. Культуранын једимдерин элбеде тузаланганы улусты иштенер ле јүрүм јүрер арга-чыдалы тыгыырына јөмөлтө эдер. Совет улустын творческий арга-чыдалын социалистический строителство элбеде тузаланганы изобретательдердин ле рационализаторлордын Бастырасоюзный организациязынын ижинен көрүнөт.

Бистин областьта 1469 рационализатор бар. Олор јангыс ла 1985 јылда берген 1391 шүүлтени иште тузаланганы 1892 мунг салковой экономический астам берди. Олор јангыс бойына эмес, текши керек учун, экономиканы тыгыдып алары учун тартышкан, нөкөрлөринин ижин јенилтерге бойынын тапкыр шүүлтезин берип турган улус болуп јат.

Улус амыраарында, үредүде культуранын учуры база јаан. Үредүзи бийик улустын текши культуразы база бийик болуп јат. Андый улус, бичик билери јабыс улуска көрө, производствоны түрген ондоп билип алала, эрчимдү иштене бергилейт. Онын учун кижини үредерине чыгымдалган акча

удабай јаан экономический астамду болуп, ойто государство-нын карманына кирет.

Кижиде бар эн байлык арга — иштен бош, чөлөө өйи. Ол өйди кижн бойынын билгирин көптөдөргө, үредүзин бийиктедерге, тузалу амыранарга, телекейлик культуранын једимдериле таныжарга өткүрп јат.

Партия совет кижн бойынын иштен бош өйин јаан тузалу өткүрзин деп амадап, культуранын учреждениелеринин ижин јарандыраына, омордын материальный арга-чыдалын элбедерине јаан ајару эдип туру. Культуранын учреждениелеринин ижин јарандыраын түргендедери бистин обществобыстын јүрүминде эмди бар кезик коомой керектерди, темдектезе, аракыдайтанын јоголторго керектү.

Партиянын культурный политиказы јүрүмде бүдүп турганы Туулу Алтайдагы керектерден көрүнет. Озогы өйлөрдө каан башкарган Россиянын тын сондогон национальнй јака јери болгон Туулу Алтай эмди албаты-калыгы нургулай бичикчи, культуразы өнжип јаранган область боло берди. Эмдиги өйдө Горно-Алтайский автономный областьта иштеп турган текши үредүлү 183 школдо 32 мунга шыдар кижн үренет. Педагогический институтта ла ағылу орто үредүлү техникумдарда ла училищелерде заочно үренип турган улусла кожо 7449 үренчик ле студент үренип јат.

Горно-Алтайск городто областьтын национальнй театры спектакльдарды алтай ла орус тилдерле тургузат. Калганчы өйдө алтай драматургтардын — Аржан Адаровтын, Борис Укачиннин ле өскөлөринин де бичиген пьесалары аайынча тургускан спектакльдарды јангыс ла бистин областьтын эмес, је анайда ок Алтайский крайдын чөлдөги райондорынын, Хакасиянын, Туванын, Киргизиянын, Башкириянын улузы көрди. Областьта концертно-эстрадный бюродо «Байкара» ансамбль областьтын ла крайдын райондорыла јорыктап, концерттер тургузат.

Областьта 240 клубтар ла культуранын туралары, 146 библиотека иштеп јат. Бастыра областьта радио өткөн. Алтай ла орус тилдерле радиоберилтелер өдөт. Эки областной, эки районный газеттер төртөн мун экземплярга шыдар тиражла чыгат. Туулу Алтайда јуртаган улустын 94 проценти телеберилтелерди көрүп јадылар. Јирмеден ажыра бичиичилердин произведениелерин Алтайдагы издательствонын Туулу Алтайдагы бөлүги кепке базып чыгарат.

В. Пестерев, А. Севелов,

Горно-Алтайскта пединституттын преподавательдери

ТЫНҢ ӨЗҮМНИНҢ ЖОЛЫЛА

(Кан-Оозы райондо чокым экономиканын школынын
пропагандизинин ижинин ченемелинен)

«Экономический үредү эмдиги өйдинг экономический түп шүүлтези төзөлөрине, социалистический кичеенкей болорына, ишкүчиле јаткандардын элбек калыгы производствоны башкарарында туружарын јеткилдеерине, дисциплинаны тыгыдарына, производствоны јаан кирелтелү эдип алары учун текши тартыжуны башкарарына јөмөлтө эдер учурлу» деп, КПСС-тин Төс Комитединин, СССР-дин Министрлер Совединин, ВЦСПС-тин ле ВЛКСМ-нин Төс Комитединин «Ишкүчиле јаткандарды тазыктырарын ла олордын экономический үредүзин мынан ары там јарандырары керегинде» јөбинде айдылган.

КПСС-тин XXVII съезди экономический билгирлерин бийиктедер ишти албаты-хозяйствоны там тыгыда өскүрип баратан иштерле колбоштырар задача тургускан. Бу задачаны јүрүмде бүдүреринде пропагандистке сүреен јаан учур берилип јат.

Кан-Оозы райондо Јабагандагы совхозто чокым экономиканын школында 32 кижии үренип туру. Школдын ижин башкарып турган пропагандист — совхозтын директоры нөк. Ялбаков В. И. Школдо хозяйствонын башкараачылары, специалисты, инженерно-технический ишчилери. Олордын кажызы ла бийик эмезе аңылу орто үредүлү. Онын учун олорды јилбиркедип ле соныркадып үредери пропагандистке јенгил эмес.

Калганчы эки јылда бу школда үренип өткөн темалар мындый: «Коллективтин подрядыла јурт хозяйстводо иштейтени», «Јурт јерде хозрасчетты тузаланары ла коллективтин подрядын төзөөринде озочыл ченемел». Бу үредүни өткүргени улустын экономический түп шүүлтелерин тыгытты, үренип алганын иште тузаланарына јөмөлтө этти, улуска экономика јанынан терен ле быжу билгирлер берди. Совхозто јаан да, кичү де башкараачы иште турган улуска андый билгирлер кыйалта јоктон керектү.

Пропагандисттер бойлоры баштап, совхозто политический ле экономический билгирлердин кабинетин ачтылар. Кабинетте үренип турган улуска керектү литература бар.

Совхозтын өзүп келген жолун керелеп көргүскөн материалдар аңылу альбомдордо жуулган. Аштын, азырал эдер культуралардын түжүми, малдын азыралы белетелип турганы, малдын тоозы ла продуктивносты, механизация өзүп ле тынып келгени бешжылдыктар сайын диаграммаларда көргүзилди. Он экинчи бешжылдыктын пландары ла социалистический молжулар жылдар сайын көргүзилген.

Чокым экономиканын школында өдүп турган үредүлерде кажы ла ферма, участок, бүткүл хозяйство пландалган жакылталарды бүдүрип турганы шынделет. Школдо үренип турган специалисттердин болужыла 1986 жылда 395 социалистический молжуларга төзөлгө берилген. Үренип тургандар «Бешжылдыкка менин жөмөлтөм», «Менин акту бойымнын социалистический молжуларым бүдүп турганы» деп отчеттор берери жанжыкты.

Мынан озо мал өскүрөөчилер социалистический молжуларында текши тоолор адап туратан болзо, эмди иштин чындыгын жарандыраары, тузаланбаган аргалар тапканы, малды кичееп азыраганы, технологический ээжилерди кыйа баспастан бүдүргени ажыра малдын продуктивностын бийиктедер болуп чокым сөзүн бергилейт.

Темдектезе, «Учет ло хозрасчет — чеберленетен ле кымакайланатан ээжилерди тыгыдатан эп-аргалар керегинде» суракты шүүжерде школдо үренеечи — ферманын управляющийи А. М. Чичиеков хозяйствонун ижин алып темдектеген. Совхозто мажакту аштын түжүми жылдын ла жабыс болуп туру. Ол ненин учун дезе, јер ижинин культуразы жабыс, агротехниканын некелтелерин кезик механизаторлор бүдүрбей жадылар. Минеральный удобрениелерле јердин кыртыжын жарандырбай жадыс. Кыра ижинде дисциплина уян. Аш өскүреринде өскө дө једикпес-тутактарды темдектейле, нөк. Чичиеков кажы ла кыранын паспортын тургузала, оны чокым бригадага көстөп берер, «чындыгы жакшы кыра» деп адалары учун социалистический мөрөй баштаар шүүлте этти.

Совхозто хозяйственный расчеттын башталга ээжилерин тузаланып баштайла, онон ончо бригадаларды, фермаларды, отделениелерди бүткүл хозрасчетко көчүрип баштаганы специалисттерден, орто үйедеги башкараачылардан экономика јанынан терен билерин керексиди.

Пропагандист Владислав Иженерович Ялбаков «КПСС-тин аграрный теориязы ла политиказы керегинде» үредүде хозрасчетты совхозто тузаланатан ээжилерди шүүшти. Ол

ээжилерди совхозтын чокум айалгазында канайда тузаланары жанынан көп шүүлтөлөр эдилди.

«Коллективтин подрядынын учуры ла төс ээжилери керегинде» теманы үренип өдөрдө, В. И. Ялбаков бу эп-сүмени хозяйстводо канайда тузаланганы жакшы болорын жартады. Практический үредүде коллективтин подрядына көчкөн бригаданын ижин ле көргүзүлөрүн азийгы эп-сүмеле иштеп турган бригадалардын једимдери ле тундештирди. Анайда жагы эп-сүмеле иштегени тузалу болгоны јарталарда, хозяйствонун бастыра ижинде хозрасчетко көчөри ле коллективтин подрядыла иштеери керегинде јөптөштилөр.

«Подрядла иштейтен коллективтердин ижин төзөөри ле олоордын төс көргүзүлери керегинде» теманы үренип өдөрдө үренип турган бир бөлүк улуска фермалардын подрядыла иштеген коллективтерине хозрасчеттын јакылталарын тургузар јакару берилген, база өскөзи — технологический карталар јазайла, хозрасчеттын јакылталарын јартаарында олоордын учурын көргүзөр болды. Практический үредүде андый јакылтаны малчылардын бригадазы бүдүргени ле танышкан.

Подрядла иштеген коллективтердин совхозтын администрациязыла колбулардын сурактарын шүүшкени тын јилбилү өткөн. Школдо хозрасчеттын ээжилерин тузаланарын администрация да, анайда ок подрядла иштеген бригада эмезе ферма јетире бүдүрбей тургандарын темдектеп, критикаладылар. Договордо жагыс ла подрядла иштеп турган коллективке (звеного, бригадага, фермага) јакылталар, материальный јеткилдейтени айдылар эмес, је анайда ок коллектив ле администрация жагы технологияны ла техниканы тузаланары учун каруулу болотоны темдектелди. Оны пропагандист сүттин фермазында жагы техниканы тузаланып турганы ажыра јартады.

Чокум экономиканын школында үренип турган улус совхозтын болушту иштү коллективтеринде иштин учындагы једимдер ле јилбиркедер эп-сүме тузаланары керектү деп јөптөштилөр. Темдектезе, малдын фермаларына, кышкы турлуларга өлөн тартаачы тракторист-машинисттерге, анайда ок фермаларда механизациянын средстволорын кичееп, јазап турган слесарьларга центнер сүт ле кожулган беске учун үзеери төлөп турар деп јөптөштилөр. Бастыра бу шүүлтөлөрди хозяйствонун ижинде тузаланганы улус бойынын ижи учун каруулу болорын тыгыдары, көргүзүлөрди јарандырады.

1984 жылда совхозто коллективтин подрядыла жүк ле 6 бригада иштеген болзо, 1985 жылда олардын тоозы 94 болды, эмезе бастыра бар бригадалардын (койчылардын, уй саачылардын, жылкычылардын ла өскө дө ишчилердин бригадаларынын) 97 проценти коллективтин подрядыла иштеди. 1985 жылда совхозто эдилген продукциянын 93,5 проценти коллективтин подрядыла иштеген бригадалар берген. Олардын ижинин арбыны азийгызы аайынча иштеген бригадалардан чик жок бийик.

«Жабагандагы» совхозто мал өскүрер иш жаан астамду болорын малдын азыралын жарандырганы ажыра жеткилдеп турулар. Мында калганчы өйдө жайгы ла кышкы одорлорды жарандыраы, өлөң чабар жалаңдардын ла одорлордын түжүмин бийиктедери жанынан кичеemel тыгыды, азырал эдер жаңы культураларды (рапсты, өскөзин де) кыралап өскүрери элбеди.

Экономический үредүнинг системазында жер ижинин научный тзөмөлдү системазын үренип турулар. Ол системада сугарылган кыраларда азырал эдер культураларды үредеп өскүрери, азырал эдер жалаңдардын кыртыжын бийик түжүмдү эдип жарандыраы, көп жыл өзөр өлөңдөрлү он жалаңду севообороттор тузаланары темдектелген.

Бүгүңги күнде севооборотто темдектелген он жалаңнын алтузы тузаланылды, төртүзүн тузаланарга белетеп жат. Чокым экономиканын школында үренип турган баш агроном үредүлердин бирүзінде Жабаганнын жалаңдарында жердин кыртыжын антарбай кыра сүретен жаңы эп-сүмени элбеде тузаланып баштаары керегинде куучындады. Быжылгы 1986 жылда бу технологияла 3,5 мун гектар кырада аш ла азырал эдер культуралар үренделген.

1985 жылда андый эп-сүмеле кыра сүрүп, жаңысжылдык өлөңдөр үрендеген жерлердин кажы ла гектарынан орто тооло 29,3 центнерден түжүм жуунадып алган. Ол пландалганынан 40 процент көп. Кыртыжын жарандырган жерлерден жуунадылган өлөңнинг түжүми база чик жок бийик болды.

Политический ле экономический үредү улустын общественный эрчимин тыгыдып жат. Онызы анчада ла рефераттар белетейле кычырарда жарт көрүнөт. Кандый тема аайынча рефератты кем белетейтенин пропагандист бойы темдектеп, ол кижинин специальнозын, иштеп турган ижин, үредүзүн ажаруга алып жат. Онон план тургузарына, керектү литература талдаарына, тоолор аларына, керек болгожын, бичиирине болужат.

Рефераттар бичиирде, анайда ок практический жакылта бүдүрерде көп кой өскүрер комплекстер төзөөри, койлорды кышкыда ла эрте жаста төрөдөри жанынан Казакстаннын ла Киргизиянын кой өскүрөөчилеринин ижинин ченемелин шү-үп көрөлө, Жабаганда тузаланар аргалар керегинде шүүлте-лерин бердилер.

Кой өскүреринде жаңы технологияны тузаланып баштага-ныла колбой коммунистический иштин школдорында кой-лорды кичееп азыраары, кабырары, угын жарандыраары, түк-тенир болорын бийиктедери, кураандарды үзеери эмискилеп тойындыраары жанынан койчыларла үзеери үредү өткүрил-ген. Койдын угын жарандыраар иште чичке түктү меринос ук-ту койлор өскүрип турганынан Туулу Алтайда жаңы укташ-тырып өскүрип баштаган жарымдай чичке түктү койлор өскүрерине көчөр иш өдүп жат. Бүгүңги күнде «Жабагандагы» совхозто бар койлордын 40 проценти жарымдай чичке түктү койлор. 1984 жылда бар болгонына көрө, андый койлордын тоозы 6 процентке көптөгөн.

Чокым экономиканын школында, коммунистический иш-тин школдорында койлор өскүреринде науканын једимде-рине үренип, озочыл ченемелди иште тузаланып турган шылтуунда кураандарды торныктырып чыдадатан ой кыс-карды, койдын эдин ле түгин государственного табыштырып турганы көптөди. Жаңыс ла былтыргы 1985 жылда хозяйство үзеери 1,5 мун тонн койдын эдин государственного табыштыр-ган. Қалганчы беш жылда кой өскүргенинен алып турган ки-релте 7,3 процентке өскөн, кажы ла койдон кайчылап тур-ган түк 223 граммга көптөгөн.

Өткөн 1985-86-чы үредүлү жылда чокым экономиканын школында үренип турган улус совхозто мал өскүреринде ле јер ижинде иштин арбынын бийиктеткедий 28 шүүлте бер-дилер. Олордон 20 шүүлтени иште тузаланганы хозяйството 25 мун салковой экономической туза берген.

Бүгүн чокым экономиканын школында үренип турган улус общественно-политический практикада туружып, сов-хозтын ишчилеринин ортодо јаан общественно-политический иш өткүрип турулар. Бойлорынын үренип билип алганы аайынча бригадаларда ла фермаларда политический ле эко-номический билгирлер таркаткылайт, агитаторлор ло полит-информаторлор болгылайт, общественный организациялар-дын ижинде эрчимдү турушкылайт, јиит ишчилерди ишке тазыктырып турулар.

«Јабагандагы» совхоз ишчилердин экономический бил-гирлерин тыгыдып, науканын јангы једимдерин ле озочыл-дардын ченемелин производство тузаланып, јакшы једим-дерге једип алып туру. Улустын иште кичеенкейи өсти, общественный јүрүмде эрчими бийиктеди, дисциплина тыгы-ды. Улус јилбиркеп ле оморкоп иштене берди. Мында эконо-мический үредүнинг салтары јарт билдирет.

«Јабагандагы» совхоз өткөн бешјылдыкта төс фондторды 882 мунг салковойго элбетти. Производствонун астамы 40,3 процентке јетти. Государствого эт табыштырар планы 1985 жылда — 111, түкти — 106, сүтти — 110 процентке бүдүрген. Он биринчи бешјылдыктын калганчы жылында райондо элбе-ген социалистический мөрөйдө совхоз баштапкы јер алган.

Совхозтын коллективи он экинчи бешјылдыкты база эр-чимдү ишле баштады. Је хозяйствонун керектеринде, пар-тийный организациязынын ижинде једикпес-тутактар база бар. В. И. Ялбаков ло оног до өскө пропагандисттер, бастыра коммунисттер КПСС-тин Төс Комитединин быјыл июнь айда өткөн Пленумынын јөптөриле башкарынып, ол једи-пес-тутактарды түрген јоголторы јанынан кичеенип иштеп-турулар.

Н. К л и м о в,
КПСС-тин обкомында политический үредү-
нин туразынын консультанты

ЛЕКЦИОННЫЙ ПРОПАГАНДАНЫН ВЕТЕРАНЫ

«Знание» общественнын областной организациязы 1949 жылда тӱзӱлгӱн, ол ло ӱйдӱ онын башкартузына он кижитудулган.

Ол ӱйдӱ тӱзӱлгӱн башкартунын тоозында Сергей Сергеевич Каташтын ады-жолы баштапкы жерлерде адалган. Онон ло бери, 36 жылдын туркунына, Сергей Сергеевич правлениенин членине, ӱчинчи катап онын председателине, ӱч катап «Знание» общественнын Бастырасоюзный ла республиканский съездтеринин делегадына тудулып келген, общественнын «Эрчимдӱ иш учун» деп знагыла темдектелген.

Бойынын лекционный ижин Сергей Сергеевич Москвада И Лениннин адыла адалган государственный педагогический институттын студенти болуп тура баштаган. Ада-Тӱрӱл учун Улу жуунун жылдарында Туулу Алтайдан барган жиит уул бойыла кубар нӱкӱрлӱриле кожо Московский областтын Истринский районындагы журттарда лекциялар кычырып баштаган.

Онын баштапкы лекциязынын темазы Совет государствовнын ийде-кӱчинин тӱзӱлгӱзи болуп турган албатылардын нажылыгы болгон. «Менин ол тушта ӱкпӱӱрип, жӱрексиреп турганым коркышту болгон» — деп, Сергей Сергеевич эске алынат. — Баштапкы лекциялар тын да эмес болгоны жарт, же улус ого ажарулу болгоны сӱӱндирип туратан».

Жиит лектор ол до тушта улустын алдына куучын айдарга кӱпти билер керек деп жарт ондоп алган. Билгир дезе ӱредӱ жогынан база келбезинде жажыт жок болгон.

Кичинек бала тушта ол ада-энези жок артып, балдардын туразында ла интернаттарда жӱрӱп чыдап, ӱредӱге тыныда тартына берген. Сергей школдо до ӱренип турарда искусствоны сӱӱп, духовой оркестрде ойногон, пионерлердин вожа-тыйы болгон. Жаан удабай оны, ӱренчиктердин бирӱзин, национальный рабфакка ӱренерге ийгендер. Рабфакты божоткон кийнинде Сергей Каташ Москвада государственный педагогический институтта ӱренген. Мында ол КПСС-тин членине кирген, лекционный ишке кидим кириже берген.

Сергей Сергеевич каникулдардын өйлөрүндө Кош-Агаштын чөлдөрүлө, Улаганнын туу-кырларыла, областьтын ыраакта ла жуукта жаткан журттарыла жорыктап, малчыларла, жер ишчилерле совет патриотизм, нажылык ла нөкөрлик керегинде ачык-жарык, бүдүмжилү куучындар өткүрүп жүргөн.

Институтты божоткон соңында Сергей Каташ көп национальностторлу совет литературанын, искусствонун, культуранын эрчимдү пропагандизи боло берген. Бу ишти ол национальный школдо до, бичиктер чыгарар издательствонун баш редакторы да болордо, өскө дө иштерде турарда, качан да таштабай, карын там ла элбедип, тыгыдып жүргөн.

Сергей Сергеевичтин терен билгирлери, пропаганда күүнзеги, жарт ла чокым шүүлтелери, улусла чүм-чам жогынан куучындажып билери онын ады-жолун элбеде жарлу эдип, эл-жон ортодо тоомжулу эткен. Мыны ончозун көрүп тура, КПСС-тин обкомунун штадында лектордын ижине алгандар. Бу жылдардын туркунына ол Туулу Алтайдын бастыра журттарыла, көп тоолу турлуларда болуп, партиянын от-жалбышту сөзүн албаты-жонго жетирген. Улус онын көп национальностту совет литература керегинде лекцияларын, эмдиги литературада В. И Лениннин сүр-кебери, совет кижинин этиказы ла культуразы, «Октябрь алтай литературада» деп темаларла куучындарын жылбиркеп уккылайт.

С. С. Каташ идеологический иштин озочыл жеринде туруп жада, лекционно-пропагандистский ишти областной партийный организациянын бүдүрүп турган задачаларыла жуук колбулу өткүрүп, областьтын ишкүчиле жаткандарынын текши хозяйственный ла политический амадуларын бүдүрүрине жөмөлтө эдет.

Аудиторияда жуулган улустын угун, нациязын аяруга алып, Сергей Сергеевич лекцияларын алтайлап та, казактап та кычырып турат. Же кайда да болзо, онын чындык түндештирүлү, жаркын сөстөрлү куучыны улустын көгүс-санаазына терен томылып артат, эл-жонло колбулары там тыныйт.

Бу статьянын авторына бир катап С. С. Каташла кожо Ондой районго жорыктаарга келишкен. Группада бастыразы оннон ас эмес ченемелдү, жакшы белетүлү лекторлор, оос сөстин устары болгон. Лекторлор иштеп баштаганынан экинчи ле күнинде «Биске Сергей Сергеевичти ийигер» деген суракту бичиктер, телефоннын шыгырттары урулып келди.

Лектор Каташтын база бир аңылу башказы ол качан да улустын сурагынан кыйышпазында, жон сакыган жер жаар

ылтам ла једип барарында. Бу јанынан С. С. Каташ бойы мынайда айдат: «Јаантайын улусла јолыкпай, элбек калык-тын алдына куучын айтпай јүрген јүрүмди мен чек ондо-бойдым». Бу чып-чын айткан шүүлте онын лектор болгон ижинде једимге экелип турган арга болгодый.

Лектор С. С. Каташтын сөстөри укаалу, терен шүүл-телү, тал-табыш јок угулат. Угаачылар чылазыны јок, тын ајарулу отургылайт. Баштап тарыйын бодозо, лекторго бу јенил ле соот аайлу немедий. Је мынын кийнинде канча уй-ку јок түндер өткөнин, канча кирези литература кычырга-нын билер ле кижии билетен туру. Ого үзеери теоретический тӱзӱлгӱ, јүрүмнинг ченемели кайда. История, тил ле лите-ратура аайынча шинжү өткүрер институтта литература ка-федранын башкараачызы, культуранын областной управле-ниезинин начальниги, педагогический иш — бу ончозы С. С. Каташтын теоретический базазынын тӱзӱлгӱндӱри, өдүп келген јүрүмнинг ченемели. Бойынын билгирин чыла-зыны јоктон бийиктеткени, научный иш онын лектор бол-гон узун бийик кемине кӱдүрген. Јаан ченемелдү лектор Сергей Сергеевич јиит солынталарды белетеерине, оларды үредип-таскадарына, тагынан јолго чыгарарына јаан аја-ру эдет.

С. С. Каташ лектор болуп иштеп келген 40 жылдын тур-кунына оны белетеер ле өткүрери аайынча, методика јаны-нан лекциялардын 50 темазын белетеген. Ол эмди де јиит лекторлорло колбузын үспей, ВЛКСМ-нинг обкомынын агит-поездице кожо райондор сайын јорыктап јүрет.

Калганчы жылдарда С. С. Каташ литература ла искус-ствоны пропагандировать эдип турганыла коштой, телекей-лик ајалга керегинде лекциялар кычырат. «Эмдиги өйдӱ, качан бастыра телекей јаан политикалу јүрүм јүрүп јаткан тушта, качан бистинг улус телекейлик политикага тын күүн-зеп турарда, бу сурактын тууразында артар аргам јок. Кү-нүн сайынгы болуп турган керектер лектордон јаантайын жаңы билгирлерле бай болорын, кандый ла курч суракка каруу берерине белен болорын некеп јат» — деп, ченемелдү лектор С. С. Каташ куучындайт.

Онын ајдары јолду. Албатыга чындыкты јетирерге тур-ган болзон, бу керекке бастыра бойынды берип, эн ле озо бойынды јүрүмнинг бастыра јандай керектериле байгыс.

А. Сафронов,
«Знание» общественнын Горно-Алтайсктагы област-ной бӱлүгинин председателинин заместители

ТЕЛЕКЕЙДЕГИ АЙАЛГАНЫҢ СУРАКТАРЫ

1. Социализмнинг терен тазылдары

Телекейде социалистический најылык там ла тыгып, жаңы жүрүм улу жаан ийделү, кандый ла уур-күчти жеңүлү өдүп чыгар арга-чыдалду болгонын керелеп көргүзет. Быжылгы жылда најылык ороондордын жүрүминде жаан учурлу керектер — карындаштык коммунистический ле ишмекчи партиялардын съездтери өткөни.

Жыл башталарда Гаванада Кубанын коммунисттеринин съезди иштеди. Оны ээчиде февраль айдын учында — март айдын баштапкы күндеринде Совет Союзтын Коммунистический партиязынын XXVII съезди иштеген. Онон Болгариянын Компартиязынын, Чехословакиянын Компартиязынын, Германиянын Бирлик социалистический партиязынын, Монголиянын Албаты-Революционный партиязынын, Югославиянын коммунисттеринин Союзынын, Польшанын Бириккен Ишмекчи партиязынын съездтери өткөн.

Алдынан бери најылар ортодо жаңжыкканы аайынча съездтер алдында интернациональный социалистический мөрөй элбеп турды.

Темдектезе, Чехословакиянын Компартиязынын XVII съездине учурлай бистин ороондо элбеген социалистический мөрөйдө эн жаан дегедий 180 предприятиенин коллектив турушты. Совет Союзтын саду флодынын талайчылары дезе, Кубанын Компартиязынын III съездине уткый мөрөйлөжип, жайымнын ортолыгына кошторды өйинен озо жетирери учун тартыштылар.

Болгарияда көп предприятиелер ле стройкалар бойлорынын једимдерин БКП-нин XIII съездине ле КПСС-тин XXVII съездине учурладылар.

Венгрияда совет коммунисттердин съездине учурлалган мөрөйди Тисайдагы химический комбинаттын коллективи баштаган. Олордын јозогыла интернациональный мөрөйгө карындаштык орооннын өскө дө көп коллективтери киришти. Монголиянын Албаты-Революционный партиязынын съезди ачыларына уткый Чехословакияда, ГДР-де, Болгарияда, Совет Союзта бу орооннын жакылталарын өйинен озо бүдүрери учун социалистический мөрөй элбеген. Анчада

ла сегизенинчи жыл башталарда политический ле экономический кызаланга учурайла, оны өдүп чыгарга келишкен. Польшанын Бириккен Ишмекчи партиязынын онынчы съездине учурлай најылык ороондордо соцмөрөй элбеди.

Карындаштык партиялардын съездтерине учурлалган социалистический мөрөй ол съездтер иштеп божогоныла кожо токтобой, жаңы бешжылдык пландарды бүдүреринде өмөлжөрүн там тыгыдар кычырула оноң ары элбеп көндүккен. Ол — телекейлик социализм там ла элбеп, тазылдары теренжип турганын керелейт.

Социалистический најылык ядерный жуу-чак башталар жеткерди жоголтор, телекейде катуланган айалганы жымжадар аргалу ла чыдалду болгонын жер үстинде журтаган албатылар эмди жакшы биле бердилер. Бүгүңги күнде социализмнин тазылдары теренжиген, онын једимдери, ийде-чыдалы айдары јок тың ла јаан, социализмди тыш јанынан табару эдип жоголторго, ич јанынан шалтырадып јемирерге јазанган улус јаан јол албас. Ненин учун дезе, бүгүн телекейде журтаган улустын көп нургунына социализмнин амыр-энчүни јеткилдеер политиказы јарап јат деп, КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы Михаил Сергеевич Горбачев Польшанын Бириккен Ишмекчи партиязынын онынчы съездинин трибуназынан айткан.

Совет Союз, социализмнин өскө дө најылык ороондоры калганчы өйдө эткен амыр-энчү шүүлтелерди бастыра телекейдин эл-јоны јарадып туру. Је США-нын администрациязы өткүрип турган каршулу иштең улам ядерный жуу-јепселдерди көптөдөри токтобойт. Импералисттер «Јылдыстар ортодо жуулажар» программаны бачымдап бүдүргилейт. Ядерный жуу-јепселдердин жаңы системаларын эдер амадула ядерный ченелтелер өткүрип турулар.

Совет Союз бойында ядерный ченелтелерди токтодып јат деп јарлаганы бир жыл өтти. США ядерный ченелтелерин токтодор ордына там көптөдөт. 17 июльда Невада штатта он төртинчи ченелтени өткүрген.

Ядерный ла космический жуу-јепселдер аайынча Женевада СССР-дин ле США-нын делегацияларынын туштажуларын Вашингтон бойынын ядерный жуу-јепселдерин көптөдөр ижин бөктөөргө тузаланып јат. Женевадагы туштажуда США ядерный жуу-јепселдерди астадары јанынан кандый бир јөптөжү эдерге турганы билдирбейт. Оноң болгой азыйда эдилген јөптөжүлерди ле договорлорды бузарга турганы керегинде јарладылар.

Совет Союз чек өскө политика өткүрип туру. Былтыр эки ороонун башчылары Женевада туштажуларда жөптөшкөн аайынча СССР ядерный жуу-жепселдерди астадары, айалганы жымжадары жанынан жөптөжү эдерге жарамыкту баштанкай эткен.

Бис ядерный ченелтелер өткүрбейтен өйди эки катап узатканыс. Келер он беш жылдын туркунына ядерный жуу-жепселдерди чек жоголтотон программа тургустыс. Химический жуу-жепселдерди ле андый жуу-жепселдерди эдип турган предприятиялерди жоголтотон шүүлте эттис. Европада журтаган улустын чочып ла коркып турганын астадарга бис Атлантикадан ала Уралдын кырларына жетире черүлерди ле тегин жуу-жепселдерди астадар план тургустыс. Европада тургузылган ракетно-ядерный жуу-жепселдер аайынча куучындажар шүүлтелер бердис.

Бу жуукта СССР-дин Министрлер Совединин Председатели Николай Иванович Рыжков Совет башкарунын адынан Бириккен Нациялардын Организациязына космосты амыр-энчү тузаланар амадула телекейде ороондор өмөлө жөри керегинде шүүлте ийген.

СССР-дин калганчы өйдө эдип турган амыр-энчү шүүлтелери Совет Союзтын Коммунистический партиязынын XXVII съездинин тыш жанындагы политический ижи аайынча жөптөринде тургузылган жаан учурлу задачаларды жүрүмде бүдүрип турганы болуп јат.

2. Телекейде јеткер јок болорын јеткилдеери

КПСС-тин XXVII съезди тургускан тышполитический стратегияда бүдүретен жаан учурлу иштердин бирүзи — телекейде јеткер јок болорынын бастыратекши системазын төзөйтөни. Андый шүүлтени бистин партиябыстын съезди телекейде бүгүн болуп турган керектерди ончо жанынан теренжиде шүүп көрөлө эткен.

Эмдиги өйдө телекейде јеткер јок болорын јеткилдейтен эн жаан арга — СССР-дин ле США-нын, Варшавадагы Договордын Организациязынын ла НАТО-нын жуулажар ийдезинин кеми тен болотоны. Мында төс учурлузы — стратегический ядерный жуу-жепселдердин кеми. Американын Бириктирген Штаттары экинчи телекейлик жуунын кийнинде Совет Союзты жуулажар ийделе, анчада ла стратегический ядерный жуу-жепселдерле артыктаарга ченешкен де болзо, СССР 70-чи

жылдар башталып турарда андый жуу-жепселдердин кемин тендештирип алган.

Онын кийинде өткөн жылдарда СССР-га жуучыл-стратегический ийделердин тен болгонын бустырбаска тын тартыжарга келишкен. США кандый бир жагы арга табала, жагы ядерный жуу-жепсел эмезе андый жуу-жепселдердин системазын эдип алала, СССР-ди политический керектерде эмезе жуулажар ийделе акалаарга көп катап ченежип, эш-неме болбоды.

США-нын милитаристтери жагы жуу-чак баштаарга беле-тенип, анчада ла сегизенинчи жылдарда тын күжүрендилер. Же база жаан жол албадылар. Империалисттер жагы жууга белетенип, ядерный ла өскө дө жуу-жепселдерди көптөткөни, жуулажатан жүзүн-башка пландар тургусканы, жер үстинин башка-башка талаларында (Түштүк-Күнчыгыш Азияда, Жуук Күнчыгышта, Африканын түштүгинде, Төс Америкада) жуу-согуш көдүрип турганы телекейде айалганы катуландырды, термоядерный жуу-чак башталар жеткерди тынгытты. Ол ок-өйдө стратегический жуу-жепселдердин кеми тендеже берди.

Эмди андый жуу-жепселдердин кеми тендеже де берзе, же сүреен бийик бололо тендешкени чочыдат. Кажы ла жагына (Күнбадышка да, Күнчыгышка да) жеткер түнгей болгоны жер үстинде амыр-энчүни узак ойгө жеткилдеп болбойтоны жарт. Табару эдетен жуу-жепселдер сүреен көп болгоны телекейде улуска сүреен жаан жеткерлү. Болор-болбос керектен улам термоядерный жуу-чак башталганын, телекейде жүрүм ол ло тарый жоголып калатанын албаты-калык там ла жарт биле бергени текши жүрүмди чочыдулу эдет.

Империалисттер ядерный жуу-жепселдердин тоозын көптө-дөрдө, чындыйын жарандырарда оныла кожо озолоп жуулап баштаар амадузы тыгып жат. Баштапкы табару эдетен ракетно-ядерный жуу-жепселдерди көптөдип тура, озор ракета-лардан коруланар аргаларын тыгыдарга кичеенгилейт. Шак ла мында озор космосты тузаланарга тын жазанып турулар. Озор жерде, жуучыл керептерде, космосто тургузылган ядер-ный окторлу ракеталарла аткылап, стратегический бомбар-дировщик самолеттордон бомбалап, баштапкы ла согуштар-да бистин ракетно-ядерный жуу-жепселдерди, черүлерди, про-мышленностьту городторды жоголтып саларын пландагылайт.

Же озордын пландаганынча болбос. Совет Союз, Варша-вадагы Договордын Организациязы өштүнин табарузынан коруланып алала, ол ло тарый бойы тын согуш та эдер арга-чыдалду. Андый согулталардын кийинде жер үстинде бүдүн

ле тирү неме артарына бүдөргө күч. Цивилизация чек жоголып калар жеткерлү.

Мындый жаан жеткерлү айалгада тургуза ла чокум керектер эдери керектү боло берди. Совет Союз жуулажар ийделердин текши кемин жабызадары жанынан шүүлте этти. Бистинг шүүлтебистинг тос учуры — күнбадышка ла күнчыгышка түнгей жеткер жок болорын жуу-жепселдердин эдилген эн бийик кемиле эмес, эн жабыс кемиле жеткилдейтени. Мында жагыс ла жуу-жепселдерди эмес, же оныла коштой черүлердин тоозын база астадары керектү. Ол тушта телекейде жеткер жок болорын жеткилдееринде баштапкы алтам эдилди деп айдарга жараар. Баштапкы алтамда бис 2000-чы жылга жетире ядерный жуу-жепселдерди чек жоголтолы деп айдып жадыс.

Телекейде жеткер жок болорын жеткилдейтен бастыратекши системага военный, политический, экономический ле өскөдө керектер кирип жат. Бу иштин военный ла политический сурактары жаан учурлу болгонын ажаруга алып, Совет Союз ядерный жуу-жепселдерди чек жоголтконула коштой, химический жагы жуу-жепселдер эдеринен мойноор, жуу-жепселдерди космоско чыгарбас керек деп айдат. Анайда ок черүлердин тоозын астадып, военный бюджеттердин кемин теп-тең жабызадып барар. Ядерный жуу-жепселдү ороондор бой-бойына удурлаштыра, анайда ок ядерный жуу-жепсели жок өскө ороондорго удурлаштыра жуулашпас болуп молжонгоны жаан учурлу.

Телекейде жеткер жок болорын жеткилдеер сурактарга государстволор ортодо бүдүмжини элбедери, блааш-тартышту керектердин аайына амыр-энчү туштажып, куучындажып жөптөжөри база кирип жат.

КПСС-тин XXVII съездинин кийнинде телекейде жеткер жок болорын жеткилдеер программа аайынча Совет Союз алдында эдилгенине үзеери шүүлтелер эткен. Европадагы государстволордын, анайда ок Канаданын ла США-нын Европада турган черүлерин, тактический авиацияны астадары керегинде СССР эткен шүүлтени анчада ла Европада журтаган улус тын жараттылар.

Европада тегин жуу-жепселдерле кожо оперативно-тактический учурлу ядерный жуу-жепселдер астадылар учурлу.

США-нын ла Күнбадышта өскөдө кезик государстволордын башкараачылары телекейде жеткер жок болорын жеткилдеери жанынан Совет Союзтын шүүлтелерине жөпсинеринен эмдиге жетире алаңзып жадылар. Олордын газеттери бистинг шүүлтелеристинг учурын жабызадарга кичеенгилейт. Же ол ок

өйдө Совет Союзтын жаңы шүүлтелерин Күнбадышта эл-жон-нын элбек калыгы жарадат.

3. XXI чактын кижизине — амыр-энчү

Жер үстінде бүгүнгү күнде журтап жаткан улустын тоозы беш миллиард боло берди. Бир миллиардтан эмеш ажыра кижини — Китайда, 750 миллионго шыдар — Индияда, 700 миллион — Европада, 500 миллион — Африкада, 600 миллионго шыдар — Америкада...

Планетанын беш миллиардынчы кижизини быжыл июль айда кайда чыкканын билерге күч. Ол бала Швейцарияда миллион кижини журтаган Веве городто чыкты ба, айса Суданда күннин изү чогы өртөп салган ээн чөлдө жокту бедунинин кулузын жапажында чыкты ба, эмезе СССР-де Доннын жарында жараш станицада, Нью-Йоркта негрлер журтаган Гарлемде ак-жарыкка туулып чыкты ба — оны билер кижини табылбас. Оны билип алары тын керектү эмес. Керектүү учуры жирме биринчи жүсжылдыкта жүретен кижини чыкканында. Ол жүсжылдыкта улустын жүрүмү кандай болотун бүгүнгү күнде жүрген улустаң камаанду.

Бүгүнгү күнде бистин планетаны алгажын, кайда ла тын чочыду билдирет. Жаңы өзөөчи жинт государстволордо кажы ла онынчы жаш бала эки жашка жетпей өлүп калат. Азияда, Африкада, Америкада миллиондор тоолу улус торолоп өлөт, оноң эки-үч катап көп улус иш жок, журтаар туразы жок, курсагына жедишпей шыралап жүрүп жадылар. Ол ок өйдө ас тоолу буржуйлар ишкүчиле жаткандардын күчин жип, эл-жон текши эткен жөөжөни мензинип, байып, сайрап жадылар.

Оныла коштой байлар да, жоктулар да ядерный жууда жоголор жеткер боло берди. Бүгүн бар ядерный, химический, өскө дө жуу-жепсел жер үстінде тынду немени жоголтып салар жеткерлү. Империалисттер жаңы ядерный октор, снарядтар ла бомбалар, оларды жетиретен ракеталар, самолеттор эдип, ол жеткерди там ла тыгыдып турулар. Жуу-жепселдер эдерине чыгымдалган акчанын 10 проценти Африкада торолоп жүрген улусты азыраарга једер эди.

4. Америкада жуу-жепселдерди көптөткөни кемге тузалу

Былыр Женевада СССР-дин ле США-нын башчылары тушташкан кийинде бастыра телекейдин улузы эмди жуу-

чак башталар јеткер астаар деп ижене берерде, Америкада башкаруда турган ла промышленностьы башкарган кезик улус тыг коркыган. Олор США-нын јуучыл-промышленный комплексиле колбулу улус.

США-нын промышленнозында эн јаан 500 предприятие-нин 300-зи јуулажар техника, мылтык-јепсел эдерилен колбулу. Олордын ээлери коруланар министерстводо, конгрессте, сенатта, госдепартаментте бийик јамыда отурып јадылар. Анайда башкаруда, баштаачы органдарда иштеген улус военный промышленностьло кӧнӧ колбулу. Онын да учун беженинчи јылдарда президент болгон генерал Эйзенхауэр оны военно-промышленный комплекс деп адаган.

Бӱгӱнги кӱнде США-да военно-промышленный концерндер — «Боинг», «Нортроп», «Махдонелл-Дуглас», «Локхид» ле ӧскӧлӧри де ороондо бар промышленный фирмалардын јӱк ле 0,3 проценти болордо, олор эдип турган ядерный космический, химический јуу-јепселдер, јуулажар техника госу-дарствонын бюджединин кӧп нургунын јип јат. Военный ин-дустрияда алты миллионнон ажыра кижии иштейт. Пентагон-нын јакылталарын 30 мун подрядчик бӱдӱрет. Јуулажарыла колбулу научный иштерди 250 университет ле колледж бӱ-дӱрип јадылар.

Военно-промышленный комплекстин ээлери јангы јуу-јепселле јуулажар техника эткенинен јаан астамду. Темдек-тезе, келер 15 јылда суу алдыла јӱрер «Огайо» деп 20 кеме эткенине бюджеттен 85 миллиард доллар чыгымдаары план-далган.

Је бу адалган чыгымдар, «Јылдыстар ортодо јуулажар» программага чыгымдайтанына кӧрӧ, неме эмес. США-нын президенти Рейган ла коруланарынын министри Уайнбер-гер бойлоры Калифорния штаттан. Олор мында јаан деге-дий корпорациялардын ээлерилен колбулу. Онын учун «Јыл-дыстар ортодо јуулажар» программанын 44 проценти Калифорниядагы предприятиелер бӱдӱрип турганы тегин эмес. Бу программа аайынча кӧп ишти Телас штатта корпорация-лар бӱдӱрер. Ненин учун дезе, ол предприятиелердин ээле-ринин бирӱзи — США-нын вице-президенти Буш.

Анайда США-да јуу-јепселдер, јуулажар техника эдеечи индустрия, черӱни башкарган генералдар, госу-дарствонын администрациязы, империализмнин идеологиязы ла науказы — јангы јууга белетенип турган военно-промышленный комп-лекс болуп бирикти.

Н. И. Тодосhev

4 акча